

4.2. МАТЕРІАЛИ ДО ЖИТТЄСПИСУ ЗІНОВІЯ ШТОКАЛКА (БЕРЕЖАНА) ТА ЙОГО РОДИНИ У БЕРЕЖАНСЬКОМУ КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ І ПРИВАТНИХ КОЛЕКЦІЯХ: СПРОБА КАТАЛОГІЗАЦІЇ

Проців М. П.

ВСТУП

Обставини склалися так, що приватний архів Зіновія Штокалка (Бережана) та родини розійшовся за багатьма адресами, як музейними, так і приватними. Ідея каталогізувати матеріали, які зберігаються в Бережанах, виникла минулого року під час роздумів над планом пошанування Зіновія Штокалка з нагоди 100-річчя від його дня народження. Та і документів, предметів у приватних колекціях зібралось доволі багато, тому настав час якось їх опрацювати і «показати» ... І не тільки про Зіновія, але і про родину, тому у каталозі зібрано матеріали, які стосуються його батька, Павла Штокалка і матері, Ольги Штокалко (із дому Іванець), братів Івана та Любомира, інших членів родини. Каталог презентували у Бережанському краєзнавчому музеї 25 травня 2020 року в день столітнього ювілею Зіновія Штокалка (Бережана). До каталогу увійшли 358 оригінальних світлин, листів, книг, документів, предметів, які зберігаються у Бережанському краєзнавчому музеї, у приватних зібраннях Миколи Пересади, Олега Дідуха і Миколи Проціва. Вони охоплюють доволі широкий часовий діапазон (1891-2020 рр.). Їхня «географія»: Бережани, Броди, Кальне, Львів, Сокаль, Канада, Німеччина, США...

Коротко про структуру каталогу. Експонати більш-менш подано за групами (світлини, книги, рукописи, документи...). У каталозі є зображення деяких предметів чи документів (учнівський квиток Бережанської гімназії, паспорт, легітимаційна карта Академічного хору «Бандурист» у Львові, Шкільний індекс студента першого курсу Вишого музичного інституту ім. Лисенка у Львові, уривки листа до матері, крайка), коротка інформація про окремих членів родини. Можливо комусь деякі позиції видадуться незначними, неважливими... Але для краєзнавців і науковців важливо максимально зберегти оригінальні речі людини, родини чи міста, які несуть у собі інформацію. Всі вони – маленькі пазлики, з яких складається велика картина чийогось життя.

Чимало документів залишилися неопрацьованими, тому не увійшли до каталогу. Це насамперед десятки «німих» (не ідентифікованих)

світлин, листів із Аргентини, США, Канади..., побутові речі, кіноплівка, негативи... Можливо, з часом світлини «заговорять», листи «прочитаються» і впорядкуються, магнітофонні плівки «прослухаються» і буде підготовлено та видано друге доповнене видання каталогу або другу частину. Ймовірно, хтось захоче доповнити видання цікавою інформацією, адже матеріали про життя Зіновія Штокалка зберігаються у Бережанському музеї книги та ще у кількох приватних колекціях. Із певних причин вони не увійшли до каталогу.

Каталог розрахований на широке коло читачів: музейників, науковців, краєзнавців, усіх, хто цікавиться минулими часами нашого краю. Він стане орієнтиром у справі вивчення життя і творчості, популяризації імені Зіновія Штокалка (Бережана) – лікаря, бандуриста, письменника, художника, учня Бережанської гімназії, почесного громадянина міста Бережани.

1. Матеріали фондів Бережанського краєзнавчого музею

У музеї зберігаються матеріали про Зіновія Штокалка¹ і його родину (понад 30 предметів і документів)². В експозиції зали «Бережанська гімназія» є вузол, присвячений Зіновію Штокалку: стенд, світлини, статті у періодичних виданнях³.

У розділі «Фотографії» зберігаються такі експонати:

– фотоальбом Зіновія Штокалка⁴. Палітурка із картону із зображенням вишивки. 20 аркушів, 24 x 33,5 см. В альбомі бракує світлин;

– колективне фото абітурієнтів Бережанської гімназії 1938 року (випускний клас Зіновія Штокалка VIII В)⁵. Чорно-білий друк, 16,5 x 23,5 см. Автор – Голдблатт (Бережани). Картонне паспарту;

---

¹ Проців М. Зіновій Штокалко (Бережан). Невідомий... Незнаний... Незвіданий... Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». Острозька академія, 2020. Вип. 31. С. 240–245. Електронний ресурс. Режим доступу: https://idud.oa.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/nz_vyp_31_240.pdf

² Зіновій Штокалко – учень Бережанської гімназії (за матеріалами Державного архіву Тернопільської області та приватного зібрання) / Матеріали VIII-ї наукової конференції з міжнародною участю «Бережанська гімназія: сторінки історії». Бережани. 2020. С. 24–32

³ Проців М.П. Особові фонди Бережанського краєзнавчого музею та приватні колекції як джерела біографічних досліджень: Зіновій Штокалко / Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації : матеріали Міжнар. наук. конф. (6–8 жовт. 2020 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2020. с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32642/1/Stambol_NBUV_conference_II_KUBG.pdf

⁴ Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 10063 / Група Фото Інв. № 873.

⁵ Там само. Книга надходжень № 9325 / Група Фото Інв. № 803.

– фото Зіновія Штокалка із групою гімназистів⁶, зроблене невідомим автором. Чорно-білий друк. 10,5 x 17,5 см.

Окрім того, ще є фотоальбом⁷ Любомира Штокалка, молодшого брата Зіновія Штокалка, який теж навчався у Бережанській гімназії. Палітурка із картону із зображенням вишивки, 19 аркушів, 24 x 33,5 см (один аркуш вирваний). В альбомі бракує світлин.

Окремі книги⁸, часописи⁹, довідники¹⁰ містять публікації про Зіновія Штокалка (8 документів)¹¹. Афіша «Кобзарське свято»¹² висвітлює захід, присвячений 75-літтю від дня народження лікаря, бандуриста, письменника і композитора Зіновія Штокалка, який відбувся у Бережанському районному будинку народної творчості 27 травня 1995 року.

Варта уваги підшивка журналу «Ілюстрована Україна» за 1913 рік із власної книгозбірні Зіновія Штокалка, про що свідчить штамп «Бібліотека Зіновія Штокалка. № 762».

У музеї є колекція предметів із помешкання на вулиці Тихій, 13 у Бережанах, де з 1930-х років мешкали Штокалки (нині там проживає племінник Зіновія Штокалка – Мирослав). Серед них – ящик для фарб із залишками фарб у тюбиках і дві палітри із пензликами, які, ймовірно, належали Зіновію Штокалку. Відомо, що він ще під час навчання у Бережанській гімназії захоплювався образотворчим мистецтвом. Там є предмети, що належали членам родини: гаманці, жіноча сумка, штатив для фотоапарата, тумбочка дерев'яна на точених ніжках, шкатулка дерев'яна з абрєвіатурою «Л.Ш.» у центрі кришки на тлі герба, рамка різьблена, термос «АТГ» Thermos originalnu» із кришкою-горнятком.

Існують фотокопії збірок поезій Павла Штокалка на релігійну тематику: «Радуйся Маріє» і «Голгофта»¹³; музично-педагогічні праці

---

⁶ Там само. Допоміжний фонд № 691.

⁷ Там само. Книга надходжень № 11077 / Група Фото Інв. № 1143.

⁸ Бережан З. На окраїнах ночі. Вибрані тексти / упор. І. Костецький, Б. Бойчук; вступ. ст. І. Костецького. Мюнхен; Штутгарт; Нью-Йорк : На горі, 1977. 237 с.

⁹ Бережанська гімназія. Сторінки історії. Ювілейна книга : зб. мат. / Підбір, упор. та ред. Н. Волинець. Бережани; Тернопіль: Джура, 2007. 1028 с.

¹⁰ Бережанщина літературна: Біографічний довідник. Бережани-Тернопіль: Вектор, 2014. 278 с.

¹¹ Бережанські гімназисти. Медики і природодослідники. Історико-краєзнавчі нариси / Автор проєкту Ярослав Проців, керівник проєкту Галина Проців, упорядник Микола Проців. Тернопіль. Джура, 2006. 180 с.

¹² Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 6708 / Група Письмові документи Інв. № 2635.

¹³ Там само. Книга надходжень № 6888 / Група Письмові документи Інв. № 2740.

Зіновія Штокалка: «Кобзарський підручник»¹⁴ і репертуарний збірник «Кобза»¹⁵.

Група матеріалів на тему пошанування Зіновія Штокалка:

– програма Року бандури у Тернопільській області на вшанування 100-річчя від дня народження видатного бандуриста, музичного теоретика і реставратора кобзарського епосу Зіновія Штокалка (Бережана). Папір, кольоровий друк, 210 x 297 мм;

– рішення сесії Бережанської міської ради від 14 травня 2020 року № 1691 «Про присвоєння звання «Почесний громадянин міста Бережани» Зіновію Штокалку (помертню). Копія;

– «Наша дума, наша пісня...». Каталог виставки картин із зібрання Мирона Постолана / Упорядник Микола Проців. – Бережани: Бережанський краєзнавчий музей. 2020. 16 с. Цією виставкою у музеї відкривався Рік бандури у Бережанах.

Три експонати пов'язані із філателією:

– ювілейний пам'ятний конверт із нагоди 100-річчя лікаря-інтерніста, онколога і дерматолога, бандуриста, студентського діяча, поета-модерніста Зіновія Штокалка. Художнє оформлення – Андрій Пилух (Львів, «Козацька пошта»), текст – Ольга Сухобокова (Київ, diaspora.ua). Конверт видано за кошти Бережанської міської ради з ініціативи Бережанського краєзнавчого музею. Наклад 100 прим;

– власна марка «Зіновій Штокалка (1920-1968)». Номінал «V»;

– пам'ятний штемпель спеціального погашення в Бережанах із нагоди 100-річчя Зіновія Штокалка. Автор – Олександр Караневич.

2. Приватні архіви Олега Дідуха та Миколи Пересади

У бережанського священника **Олега Дідуха** зберігаються дві частини рукописної збірки релігійної поезії отця Павла Штокалка – батька Зіновія. Це два зшитки розміром 17 x 11 см, сторінки яких пронумеровані (4-37 – перший і 125-179 – другий). Дуже цікавим видається відбиток видання «Вифлеємський вертеп. Релігійний образ в 4 відслонах після німецького написав о. Павло Штокалко. Львів. Накладом автора. 1907. 20 с.» . Цікаво, що це видання має «Нотний додаток», про який у багатьох бібліотеках не згадують. Не менш важливими є прижиттєві видання отця Павла Штокалка:

– на струнах гуслий або Давидові псалми. Печатня оо. Василіян у Жовкві. 1927. 260 с.;

---

¹⁴ Штокалко З. Кобзарський підручник / заг. ред. А. Горняткевича. Едмонтон; Київ : Вид-во Канадського інституту укр. студій, 1992. 347 с.

¹⁵ Штокалко З. Кобза. Збірка п'єс для бандури / заг. ред. А. Горняткевича. Київ; Торонто; Едмонтон : Таксон, 1997. 359 с.

– Христова винниця. Накладом кредитової кооперативи «Віра» у Кальнім. З друкарні А. Ціхоцького в Бережанах. 1931. 48 с. Дохід призначений на будову церкви у Кальнім;

– Вінець святих. Перемишль. Накладом видавництва «Криниця». 1937. 64 с. Ілюстрації Мирона Левицького.

Бережанець, учитель **Микола Пересада** у своїй домашній бібліотеці має кілька книг із бібліотеки Зиновія Штокалка:

– Колесса Філярет. Українська усна словесність. Львів: Накладом Фонду «Учітеся, брати мої», 1938. 643 с. На 1-ому форзаці є штамп З. Ш. і № книжки у каталозі: «Бібліотека Зиновія Штокалка / Ч. 524 м». Виразно видно, що книжкою часто і шанобливо користувалися (майже немає пошкоджених ріжків);

– Мельодії українських народніх дум. Серія I. Списав по фонографу і зредагував Філярет Колесса / Матеріяли до української етнольоґії. Видає Етнографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Том XIII. Львів: Накладом Наукового Товариства імені Шевченка, 1910. LXXXVI + 178 + 20;

– Мельодії українських народніх дум. Серія II. Списав по фонографу і зредагував Філярет Колесса / Матеріяли до української етнольоґії. Видає Етнографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Том XIV. Львів: Накладом Наукового Товариства імені Шевченка, 1913. XXXVI + 195 + 43;

Два випуски «Мельодій» зшиті в одну книжку, відносно добре збережену. Тверда палітурка була акуратно відокремлена або самим Зиновієм Штокалком, або його родиною найвірогідніше у сталінський період (можливо, з якихось причин палітурник не закінчив роботи). У другому випуску палітурник порушив послідовність нумерації сторінок. Подвійна нумерація сторінок: римськими цифрами (дослідження Ф. Колесси), арабськими – фольклорні записи;

– Лисенко М. «Тарас Бульба». Історична опера на 5 дій, 7 одслон. Лібрето М. Старицького. [Printed in Germany]: Українська накладня. Київ–Ляйпціг, б. р. 379 с.;

– Українські співи і думи на голос в супроводі фортеп'яна. Зібрав Євген Турула. Видавництво «Україна». Ч. 3. [Printed in Germany]: Українська накладня Київ, Ляйпціг, б. р. 23 с.;

– Українські хори. Народні пісні. Т. II. Згармонізував Олександр Кошиць. Видавництво «Україна». Ч. 55. [Printed in Germany]: Українська накладня Київ-Ляйпціг, б. р. 31 с.;

– Література і мистецтво: Журнал Львівської організації Спілки Радянських Письменників України. Львів: Вид-во «Вільна Україна», 1940. № 1. Вересень.

Це 1-й номер сучасного журналу «Дзвін». Має всього 28 сторінок. Якоїсь літературно-мистецької вартості не має, хіба лише історичну. Найцікавішою є «Літературно-мистецька хроніка». Анонсовано прочитати лекції: 23 про російських класиків, 15 – про російську радянську літературу, 8 – про літературу народів СРСР (напевно, про «письменників» типу Сулеймана Стальського), 7 – про «художню літературу для тих, хто вивчає історію ВКП(б)» – разом 53 лекцій; 12 – про класиків української літератури, усього 3 лекції на теми української радянської літератури (після репресій!), разом аж 15 лекцій (майже у 3,5 рази менше, ніж про російську літературу!). До того треба додати ще 29 лекцій «про найвидатніших письменників світу» (напевно, знову ж таки проросійських і пробільшовицьких: Ромена Роллана, Бертольда Брехта...). Цікавою є також подібна інформація про русифікацію галичан засобами інших видів мистецтва. Редколегія: Олекса Десняк (Рад. Укр.), львівські комуністи-москвофіли Петро Карманський і Степан Тудор, промосковської орієнтації полька Ванда Василевська (згодом жінка Олександра Корнійчука), уродженка Варшави Ельжбета Шемплінська, яка на початку II Світової війни втекла до Львова.

Можливо, всі перелічені видання, крім чітко означеної «Української усної словесності», у час своєї молодості придбав о. Павло Штокалко.

3. Матеріали життєпису Зіновія Штокалка із колекції Миколи Проціва

У приватному зібранні є матеріали не тільки про Зіновія Штокалка, але і про членів його родини, згруповані за особистостями та видами документів. У першу групу входять матеріали про Зіновія Штокалка.

Рукописи. Копія запису у метричній книзі села Кальне про народження Зіновія Штокалка чітко показує його місце народження, оскільки у багатьох публікаціях указано, що Зіновій народився в Бережанах. Серед шести оригіналів листів різного періоду (1947-1967 рр.) до матері є один і дуже важливий – перша вісточка після війни, лист Зіновія Штокалка до матері від 18 січня 1947 року із Німеччини (американська зона переміщених осіб). На звороті – лист до Ольги Штокалко від П. Гулід (нерозбірливо) від 2 лютого 1947 року з Канади. Лист спочатку потрапив до Канади, а потім – у Бережани. На конверті вказана канадська адреса та адреса у Німеччині. Поштові штемпелі «Львів. 7. 03. 47» і «Бережани 10. 3. 47». Ще є листи із США від 6 листопада 1961 р., від 23 березня 1962 р., 15 жовтня 1962 р., 6 листопада 1963 р., 26 листопада 1967 р.

Ось цитата із листа до матері:

«Найдороща мамцю! Не журися! Я живий, здоровий і даю собі у світі раду. Я вірю, що світ по цій страшній війні йде до доброго і жити стає чим раз краще. Я колись поверну і будемо жити всі разом.

Твій Зеньо»¹⁶.

Серед документів – чотири митні декларації (квитанції про посилки від 27 вересня 1962 р., 19 травня, 18 вересня 1965 р., листопад 1966 р., відправлені Зіновієм Штокалком матері та родині із Бережан).

Збереглося кілька аркушів із записами пісень Зіновієм Штокалком:

- список пісень (56), копія. 21,5 x 28 см;
- зошит із записами нот і слів, цитати про бандуру і музику, автограф;
- запис нот («Їхав», «Бувайте здорові», «Ой і не стелися»). Папір, автограф, 35 x 26 см;
- аркуші зі словами пісні «Ой піду я лугом», «Сіяв мужик гречку», «А в містечку Бориславі», «У Києві на базарі», «Чи я, мамо, переріс», «Три діди, три діди полюбили бабу», «Козаченьку, куди йдеш?», «Ой приїхав Дзездзура до Марусі з вечора» .

Цікавим є «Записник» Теодора Якимця, з яким деякий час виступав Зіновій Штокалко. Зшиток із двох частин. На палітурці напис: «Рогатин 1933. Т. Якимець» . На титульному аркуші напис: «Рогатин 8. IV. 1933. Gaudeamus igitur, Juvenes dum sumus Перша часть». 152 с. Після 152 сторінки ще один титульний аркуш із написами: Якимець. «Наша дума» Друга часть. Скалат Старий. Жовтень 1933.» . 76 с. Папір, рукопис, 16 x 10 см.

Документи. Група документів стосується періоду навчання Зіновія Штокалка у початковій школі села Кальне, у Бережанській гімназії та у Львові:

- Паспорт Зіновія Штокалка, виданий 9 червня 1938 р. (Dowod osobisty Ser. D. № 483389);
- Свідоцтво № 11039 від 20 листопада 1934 року Зіновія Штокалка про 20-годинні курси підінструкторів протиповітряної оборони. Папір, автограф, мова польська;
- Свідоцтво про військову підготовку Зіновія Штокалка від 8 липня 1937 року. Папір, автограф, мова польська;
- Шкільне Свідоцтво Зіновія Штокалка, учня першого класу загальної двокласової школи 1926/27 навчального року села Кальне. Ч. 48 від 28 червня 1927 року. Папір, автограф, печатка школи;
- легітимацийна карта Академічного хору «Бандурист» у Львові Зіновія Штокалка на 1939 рік. Ч. 29/39;

---

¹⁶ Лист Зіновія Штокалка до матері від 18 січня 1947 року / Приватний архів Миколи Проціва.

- Книжка лікарсько-фізкультурного контролю Штокалка З.П., студента II курсу лікувального факультету Львівського університету. № 788 із записами медогляду станом на 5.04.1941 року;
- Шкільний індекс студента першого курсу Вищого музичного інституту ім. Лисенка у Львові Зіновія Штокалка на рік шкільний 1939/40 (клас учителя М. Колесси);
- Учнівський квиток учня Бережанської гімназії на 1930/1931 навчальний рік Зіновія Штокалка № 577;
- шкільні свідоцтва учня Бережанської гімназії із 1-го до 8-го класу (14 штук);
- поштові картки, адресовані Зіновію Штокалку в село Кальне. 16 липня 1933 року із Відня, із Антверпена 15. 08.1932 р., із Лондона 13. 08. 1932 р.;
- Програма 1-ої олімпіади художньої самодіяльності м. Львова, присвяченої виборам до Верховної Ради СРСР 20-21 березня 1940 р.;
- Програма 1-ої Львівської обласної олімпіади художньої самодіяльності м. Львова, присвяченої роковинам дня Сталінської Конституції, 7-9 грудня 1940 р.;
- Грамота Львівського Обласного Дому Народної Творчості солісту на бандурі Зіновію Штокалку за виступ на першій обласній олімпіаді художньої самодіяльності. 15 грудня 1940 р. Папір, машинопис (копія);
- Свідоцтво моральності (Swiadcetwo moralnosci) від 23 червня 1939 року № 8-19/39 Зіновія Штокалка, видане гміною Козова та підписане отцем Павлом Штокалком;
- Посвідчення проживання Зіновія Штокалка у селі Кальне від 23 червня 1939 року № 90;
- Посвідка тимчасового селянського комітету Кальне про перевезення провіанту Зиновієм Штокалком. «Посвідчається, що пред'явник цього Штокалко Зиновій, студент Укр. Держ. Університету, везе провіант для власного вжитку. Кальне 9 грудня 1939 р.» Папір, чорнило, автограф;
- анкета Зіновія Штокалка для вступу. Мова польська. Копія, папір;
- заява від 14 вересня 1938 р. для вступу;
- відмова у прийомі на лікарський відділ Львівського університету. 15 вересня 1938 року. 28 x 21,5 см. Копія;
- Паспорт Зіновія Штокалка І-ЖП № 597598, виданий 15 квітня 1940 року. Копія;
- Студентський квиток № 249/39 студента лікувального факультету Львівського державного медичного інституту. Копія;
- Заява для вступу на математично-природничий факультет Львівського університету від 14. 10. 1938 року. Мова польська. Папір, автограф, 30 x 21 см.

Група документів пов'язана із його концертною діяльністю (копії публікацій і світлин у різних часописах). Низка документів про пошанування Зіновія Штокалка:

– Афіша «Кобзарського свята» в Бережанах, приуроченого 75-літтю від дня народження лікаря, бандуриста, письменника і композитора Зіновія Штокалка (27 травня 1995 року). Папір, А1, кольоровий друк. Доклеєний автопортрет Штокалка;

– Вірш. Михайло Баран. Кобзар Зіновій Штокалко-Бережан. Папір, 297 x 210 мм, машинопис;

– Володимир Вихрущ. Співає Штокалко. Вірш. Із збірки «Серпень душі моєї». Камеяр. 1990. С. 73. Машинопис, 297 x 203 мм;

– Борис Люшняк. Бережани різдвяні. 5. 01. 1995. м. Бережани (вірш), 297 x 203 мм;

– Афіша концерту ансамблю бандуристів під проводом Степана Ганушевського. Соліст: Зіновій Штокалко, бандурист-віртуоз. 28 грудня 1952 року. 28 x 21,5 см;

– Програма концерту бандуриста Зіновія Штокалка. Без дати і місця. 28 x 21,5 см. Копія;

– Конверт «Зіновій Штокалко (25.V.1920 – 28.VI.1968), виданий Шевченківською районною організацією ТУМ ім. Т. Шевченка «Просвіта» (Львів). 1995 р.

Два цікаві документи з часу життя Зіновія Штокалка у Німеччині:

– Зіновій Штокалко. Світоглядна платформа і Статут Студентської ідеологічної групи суспільного гуманізму у Мюнхені. Папір, копія, 28 x 21,5 см, 7 аркушів;

– Посвідчення студента (Certifikat Pass) Штокалка Зіновія № Сг.М. 113/45, видане 20 лютого 1947 року.

Світлини, книги, фонозаписи, картини та особисті речі Зіновія Штокалка. Світлини впорядковані за трьома розділами: Бережанська гімназія, Львів і США. До каталогу увійшли світлини, які вдалося ідентифікувати. Чимало світлин ще потребують вивчення.

Бережанська гімназія

1) Портрет Зіновія Штокалка. Обличчя повернене в ліву сторону, піджак, світла сорочка зі смугами, краватка. Чорно-білий друк, 23,5 x 18 см;

2) Зіновій Штокалко із бандурою. Чорно-білий друк, 23 x 16,5 см;

3) Група гімназисток на гімназійному подвір'ї. Чорно-білий друк, 8,5 x 6,5 см. На звороті – штемпель фотографа: «Т. Старух, Бережани Різницька, 24». Орієнтовно 1937-1938 рр.;

4) Зіновій Штокалко з невідомою. На задньому плані – магазин «S – Steinberg». Чорно-білий друк, 9 x 6,8 см;

5) У гімназійному класі. Чорно-білий друк, 8,5 x 6,5 см. На звороті – штемпель фотографа: «Т. Старух Бережани Різницька, 24». Орієнтовно 1937-1938 рр.;

6) Зіновій Штокалко у трусах із люлькою та невідомим. На звороті – напис: «Зіновій Штокалко 1939 р.» . Чорно-білий друк, 8,5 x 7 см (половина світлини відрізана);

7) Портрет Зіновія Штокалка в овалі на білому тлі. На звороті є штемпель «Zaklad fotograficzny J. Goldblata Brzeżany Pl. Sokola». Чорно-білий друк, 13,5 x 9 см;

8) Портрет Зіновія Штокалка, імовірно, періоду навчання у гімназії в овальній рамці. Чорно-білий друк, 26 x 20 см;

9) Зіновій Штокалко із люлькою і бандурою (у чохлі) та незнайомий чоловік. Чорно-білий друк, 14 x 9 см.

10) Зіновій Штокалко із гімназистами на шкільному подвір'ї гімназії (нині Бережанська ЗОШ № 1). Квітень 1938 року (випускний рік). Авторський штемпель на звороті «Т. Старух у Бережанах, Різницька, 24». Чорно-білий друк, 8,5 x 6,5 см;

11) Зіновій Штокалко (сидить) із гімназистами (6 осіб) перед центральними дверима гімназії (нині Бережанська ЗОШ № 1). Авторський штемпель на звороті «Т. Старух у Бережанах, Різницька, 24». Чорно-білий друк, 8,5 x 6,5 см;

12) Невідомі дівчата на площі Ринок у Бережанах (з альбому Зіновія Штокалка). Авторський штемпель на звороті «Fot. Wl. Trasz.» . Чорно-білий друк, 8,5 x 6,5 см;

13) Гімназисти на шкільному подвір'ї гімназії (нині Бережанська ЗОШ № 1). Авторський штемпель на звороті «Т. Старух у Бережанах, Різницька, 24» (з альбому Зіновія Штокалка). Чорно-білий друк, 8,5 x 7 см;

14) Зіновій Штокалко і 5 гімназистів на шкільному подвір'ї гімназії (нині Бережанська ЗОШ № 1). Авторський штемпель на звороті «Т. Старух у Бережанах, Різницька, 24». Чорно-білий друк, 8,5 x 6,5 см;

15) Дві усміхнені гімназистки на шкільному подвір'ї. Авторський штемпель на звороті «Т. Старух у Бережанах, Різницька, 24» . Чорно-білий друк, 13,5 x 8,5 см;

16) Троє гімназистів і троє з обслуги на шкільному подвір'ї гімназії (нині Бережанська ЗОШ № 1). Авторський штемпель на звороті «Т. Старух у Бережанах, Різницька, 24» та напис ручкою «обслуга гімназії» (з альбому Зіновія Штокалка). Чорно-білий друк, 13,5 x 8,5 см;

17) Дві бандури на тлі килиму. Чорно-білий друк, 8,5 x 6 см;

18) Зіновій Штокалко і Юрій Сінгалевич із бандурами. Чорно-білий друк, 15,5 x 23 см;

19) Роман Кордуба (1907-1989) у формі гімназиста із нарукавним шевроном «604» . На звороті напис: «На згадку дорогому товаришеві (підпис)» і штампель зеленого кольору із текстом польською мовою «Katolicki zaklad fotograficzny «HANKA» Brzeżany, ul. Potockich 10» ;

20) Групове фото 4-х осіб. Зліва направо сидять: Юрій Сінгалевич, невідомий цимбаліст, Зіновій Штокалко. За ними стоїть невідома. Чорно-білий друк, 9 x 14 см;

21) Зіновій Штокалко і Володимир Літинський перед дверима гімназії. Чорно-білий друк, 13,5 x 8,5 см. Автор: Тарас Старух;

22) Зіновій Штокалко з однокласницями. Чорно-білий друк, 13,5 x 8,5 см. Автор: Тарас Старух;

23) Зіновій Штокалко із двома невідомими на вулиці міста Бережани. Чорно-білий друк, 6,5 x 8,5 см;

24) Колективне фото абітурієнтів (випускників) Бережанської гімназії 1938 року (випускний клас Зіновія Штокалка VIII В). Чорно-білий друк, 16 x 22,5 см. Автор – Голдблатт (Бережани);

25) Зіновій Штокалко з мамою і братом Любомиром. Чорно-білий друк, 5,5 x 8,5 см;

26) Зіновій Штокалко із групою невідомих осіб. На столі – пляшки з напоями. Чорно-білий друк, 7,5 x 10,5 см;

27) Фотоальбом – репортаж про подорож подністров'ям: піший і водний похід Зіновія Штокалка, Романа Божиківського і Богдана Беднарського. 135 світлин. Орієнтовно 1937-1938 роки. 20 x 29 см. Автор: Зіновій Штокалко;

28) Фотоальбом з історії Бережанської гімназії. «Пропам'ятна книга. Бережани. 1930» . 25 x 21 см;

29) Зіновій Штокалко із невідомим на вулиці міста (не встановлено, на якій). 1937-1938 роки. Чорно-білий друк, 13 x 18 см.

Львівський період:

– Зіновій Штокалко із бандурою. Чорно-білий друк, 13,5 x 8,5 см. На звороті погано відчитується штамп: «Фотокаме...они Львова 15»;

– Зіновій Штокалко із бандурою (у костюмі, із краваткою, у кріслі). Чорно-білий друк, 25 x 20 см;

– Зіновій Штокалко із бандурою (у вишиванці та у шароварах на тумбі). Чорно-білий друк, 25 x 20 см;

– Зіновій Штокалко із бандурою (у вишиванці). Чорно-білий друк, 25 x 20 см;

– Ансамбль бандуристів (Львів, 1940-і роки). Напис на звороті ручкою: «зліва направо: Місевич, Зеньо, Сінгалевич, Юркевич і Ганушевський». Чорно-білий друк, 20 x 25 см;

– Автопортрет Зіновія Штокалка. Чорно-білий друк, 20 x 25 см;

– Група осіб. У центрі другого ряду – Василь Барвінський (із сувоєм білого кольору в руках). Стоїть 7-й зліва – Зіновій Штокалко. Час і місце світліни – невідомі. Чорно-білий друк, 8,5 x 13,5 см.

Перебування у США:

– Зіновій Штокалко із бандурою. Кольоровий друк. 120 x 85 мм. (кінці овальні);

– Лікар Зіновій Штокалко у білому халаті із лампою. Кольоровий друк, 13 x 9 см. На звороті напис червоним кольором: «Made by Kodak»;

– Портрет Зіновія Штокалка у білому халаті, краватка. Кольоровий друк, 17,5 x 12,5 см. Паспарту 23,5 x 18 см;

– Портрет Зіновія Штокалка у піджаку із люлькою. Чорно-білий друк, 25 x 20 см;

– Зіновій Штокалко у квартирі із двома друзями на тлі радіотехніки. Чорно-білий друк, 20 x 25 см;

– Зіновій Штокалко у квартирі із дружиною на тлі радіотехніки. Чорно-білий друк, 25 x 20 см;

– Пам'ятник на могилі Зіновія Штокалка. 7. 04. 1970 р. Кольоровий друк. 10,5 x 8,5 см;

– Фотоальбом життєпису Зіновія Штокалка (1940-1970 рр.). Фото чорно-білі та кольорові різних періодів життя. Фото Зіновія Штокалка і Юрія Сінгалевича зроблено у Львові, а решта – американського періоду. Кілька світлин Зіновія Штокалка на смертному одрі та могил у різний період. 23 x 34 см.

Особисті речі Зіновія Штокалка:

– Крайка ткани Зіновія Штокалка, яку він використовував на концертах. Геометричний орнамент, 6 x 196 см;

– Набір для люльки (ступка, ложечка, голка) Зіновія Штокалка. Метал, 9,5 см;

– Портрет. Тарас Шевченко. Тканина, тканина машинна робота (Ліон, Франція, 1920-і роки). 21 x 13 см. Дерев'яна рамка, під склом. Зберігався у родині Штокалків.

Шахові задачі «Мат у два ходи» майстра шахової композиції Романа Янка (Бережани), присвячені 100-річчю Зіновія Штокалка: «Зіновій Штокалко», «100», «Бандура». Аркуш А4, автограф.

Книги:

– Berger, Hugo. *Latwa metoda gruntownego nauczania sie w krótkim czasie jezyka angielskiego z pomoca lub bez pomocy nauczyciela.* Warszawa. 1901. На титульному аркуші – штемпель «Бібліотека Зіновія Штокалка. Ч. 559 Д. 1» ;

– Prof. dr. Edwin Freundlich. *Zasady Einsteina teorji grawitacyjnej z predmowa prof. Alberta Einsteina.* 118 s. На палітурці і титульному аркуші – штемпель «Бібліотека Зіновія Штокалка. Ч. 62»;

– Prof. Dr. Henryk Rowid. *Psychologia swiadczenia i problem sugestii*. Lwow. 1938. 50 s. На палітурці і титульному аркуші – штемпель «Бібліотека Зіновія Штокалка. Ч. 26 Д. Пс» ;

– О jasnowiedzeniu slow kilka. *cześć 1*. 144 s. (без палітурки та останніх аркушів);

– Книга. Іван Франко. Мій Измарагд. Львів. Наклад Товариства Академічна Громада у Львові. 1898. 174 с. Два штемпелі: «ПШ» і напис чорнилом «Ч. 9» та «Бібліотека Зіновія Штокалка Ч. 725 Д. ...» (нерозбірливо написана якась літера);

– Egmont Colerus. *Od tabliczki do różniczki: matematyka dla wszystkich*. Wydawnictwo: Państwowe Wyd. Książek Szkolnych we Lwowie. 1938. 360 s. На титульному аркуші – штемпель «Бібліотека Зіновія Штокалка. Ч. 72 Д.»;

– Жеплинський Б. М. Ковальчук Д. Б. Українські кобзарі, бандуристи, лірники. Енциклопедичний довідник. Львів: Галицька видавнича спілка, 2011. 316 с.;

– Зіновій Штокалко. Кобза. Збірка п'єс бандури. Київ-Торонто: Едмонтон, 1997. 360 с.;

– Zinovii Shtokalko. *A kobzar handbook*. Translated and annotated Andrij Gornjatkevyc. 1989. 364 s.

Фонозаписи:

– Магнітофонна бобіна із записами пісень у виконанні Зіновія Штокалка-1. Картонний футляр синьо-білого кольору. «Lafayette» (18 x 18 см). На звороті верхньої частини упаковки – напис ручкою з переліком пісень. На звороті нижньої частини упаковки – напис олівцем «рік 1955»;

– Магнітофонна бобіна із записами пісень у виконанні Зіновія Штокалка-2. Картонний футляр червоно-білого кольору. «Lafayette» (18 x 18 см). На звороті верхньої частини упаковки – написи ручкою з переліком пісень (усе закреслено). На звороті нижньої частини упаковки – написи олівцем і ручкою;

– Магнітофонна стрічка А4411-6Б Свема. Діаметр 15 см. Упаковка 18 x 18 см;

– Магнітофонна бобіна без упакування. Діаметр 12,5 см;

– Магнітофонна бобіна «Spole» (15 x 15,5 см) із записом, ймовірно, радіопередачі про Зіновія Штокалка. 10 і 17 червня 1990 року;

– Магнітофонна бобіна у пластиковому упакуванні (15 x 15 см). «Тасма» . Укладений аркуш зі списком пісень. Читасться прізвище «Петро Береза» і текст «Пісні УПА» .

Картини:

– Автопортрет. Копія. Папір, 29 x 20 см;

– Без назви (зображено козаків у човні). ДВП, олія. 29 x 48 см;

- Без назви (зображено якийсь апокаліпсис). Папір, акварель, 30 x 35 см;
- Без назви (зображені соняхи, а у правому нижньому куті – маки, ромашки, волошки). ДВП, олія. 26,5 x 16,5 см;
- Без назви (зображено зимовий пейзаж). ДВП, олія. 26 x 21 см.

4. Матеріали про членів родини Зіновія Штокалка в архіві Миколи Проціва

Павло Штокалко 1879-1945. Отець Штокалко Павло Лукич (15 серпня 1879 року, село Войсковичі, нині Войславичі Сокальського району Львівської області – 30 вересня 1945 року у селі Козівка нині Козівського району Тернопільської області) – український письменник, греко-католицький священник, релігійний діяч. Батько Зіновія Штокалка.

Закінчив у місті Львів гімназію, теологічний факультет Львівського університету (1905 р.). Того ж року рукопокладений у сан священника.

Душпастирював у містах Броди, Буськ, Львів, Кальне (нині Козівського району, 1918-1944 р.) та селі Котів Бережанського району (1944-1945 р.).

Декан Козлівського деканату УГКЦ. Крилошанин Львівської капітули.

Автор збірок поезій релігійної тематики: «Голгофа» (1904), «Радуйся, ся Маріє» (1904), «Цьвіти Марії» (1906), «Із днів Месії» (1907), «На струнах гуслий, або Давидові псалми» (1927), «Вінець святих» (1937).

Автор байок («Шпак і горобець», «Бузько і жаби»), історичних оповідань для дітей («В татарській неволі», «Смерть Мстислава Удатного»), п'єс («У вечір святого Николая», «Вифлеємський вертеп»), дидактичних творів невеликих белетристичних форм тощо.

Деякі вірші друкував під псевдонімом Павло Межисадець. Переклав «Божественну комедію» Данте (3 кн.). Писав музику, займався живописом.

Збереглося чимало документів, які становлять інтерес для вивчення життєпису отця Павла Штокалка. Це, зокрема, рукописна збірка «Мій з'їльник. Збірка поезій Павла Межисадця. Рукопис. 188 с. (16 x 10 см), а також рукопис «5 зошитів із релігійними текстами». 17 x 11 см.

Книги Павла Штокалка (прижиттєві видання):

– Голгофта. Передрук із «Католицького Виходу». Накладом автора. Жовква. 1904. 8 с.;

– Радуйся Маріє. Передрук з «Католицького Виходу». Накладом автора. Жовква. 1904. 8 с. На палітурці – надрук: «Дохід призначений на пам'ятник Маркіяна Шашкевича». На титулі чорнилом автограф: «Моїй Олі в доказ любові Павло»;

– На струнах гуслий або Давидові псалми. Українськими стихами написав свщ. Павло Штокалко. Жовква. 1927. 260 с. На титулі друкованими буквами штамп: «Зиновій Штокалко»;

– Христова винниця. Жовква. 1904. 8 с. На палітурці надрук: «Дохід призначений на будову церкви у Кальнім».

Одна книга із бібліотеки о. Павла Штокалка: Еліза Оржешкова. Недоспівана пісня. Переклав Антін Крушельницький. Львів. Накладом А. Хойнацького. 1899. На титульному аркуші – штемпель «ПШ». Без палітурки. Бракує сторінок 5-12.

Низка документів різного періоду:

– Свідоцтва шкільні Штокалка Павла про навчання у ц. к. академічній гімназії у Львові. Папір, автограф (1892-1901 рр., 14 шт.);

– Уділова книжечка «Червона калина» (видавничка кооператива з обмежею порукою у Львові) отця Павла Штокалка (Кальне, повіт Козова), видана 14. III. 1938, Ч. 2462;

– Довідка Кальнівської сільської ради про склад сім'ї Павла Штокалка, 18. II. 1941 р. Ч. 25. Папір, автограф. 16,5 x 21 см;

– Лист-грамота за підписом Андрія Шептицького від 30. VII. 1931 до Павла Штокалка з подякою за брошурку «Христова винниця». Папір, машинопис, автограф. 26 x 22 см;

– Лист за підписом Андрія Шептицького від 27 березня 1931 про іменування Павла Штокалка завідателем Козлівського деканату. Фірмовий бланк Андрія Шептицького, машинопис, тиснена печатка і підпис Андрія Шептицького. Текст на звороті отця А. Боднара. 33 x 20 см;

– Свідоцтво вінчання Павла Штокалка і Ольги Іванець, Ч. 278 від 30 серпня 1905 року. Папір, автограф, 34 x 21 см;

– Лист, імовірно, Никити Будки стосовно видання «Христової винниці». Папір, автограф. Без дати. 26,5 x 21 см;

– Договір страхування № 1540/10 від 28. 9. 1933 р. на будівлю в Бережанах, вул. Тиха, 15,а (Zacisze);

– Страхове посвідчення (Dowod ubezpieczeniowy) від 10 грудня 1936 р. № 1235 Павла Штокалка – власника будівлі на Затишній, 15а, Бережани. Мова польська. Папір, автограф, 29,5 x 21 см, 4 стор.;

– Лист отцю Павлу Штокалку – новоспеченому просвітеру Архієпархії Львівської у Войславичах від 19 жовтня 1905 року Ч. 427/ Орд.;

– Поштова картка. Кафедральний собор святих Первоверховних апостолів Петра і Павла у м. Сокаль на Львівщині. Праворуч собору – опора для освітлення, на соборі – гірлянди. Орієнтовно 1910 рік. 9 x 14 см;

– Поштова картка. Кафедральний собор святих Первоверховних апостолів Петра і Павла у м. Сокаль на Львівщині. Ліворуч собору – опора для освітлення, на соборі – гірлянди. Перед собором багато людей. Орієнтовно 1910 рік. 9 x 14 см;

– Поштова картка. Недобудована церква в Якторові на Львівщині. 18 січня 1918 р. Адресована о. Павлу Штокалку у «Нісмичі п. Угринів коло Сокаля». 9 x 14 см;

– Поштова картка. Фото Володимира Іванця 11 липня 1917 р., адресована о. Павлу Штокалку у «Нісмичі п. Угринів коло Сокаля». 9 x 14 см;

– Світлини різного періоду;

– Візитки о. Павла Штокалка, Андрія Шептицького, о. Остапа Нижанківського;

– Довідка від 5. 06. 1969 року, видана на Штокалка Павла Лукича про те, що актового запису про смерть по с. Козівка Козівського району за 1945 рік немає. Перевірено за 1944-1946 роки. Паперовий бланк, чорнило, 14 x 19 см;

– Довідка від 1 липня 1969 року № 154, видана на Штокалка Павла Лукича про те, що актового запису про смерть по с. Козівка Козівського району за 1945 рік немає. Перевірено за 1945-1947 роки. Паперовий бланк, чорнило, 15 x 21,5 см;

– Квитанції про сплату податків, оплату різних послуг.

Ольга Григорівна Штокалко (Іванець) (15. 04. 1888 – 21. 11. 1977), дружина отця Павла Штокалка:

– Довідка, видана гром. Штокалко Ользі Григорівні 10. V. 1946 р. в тому, що вона замешкала в селі Козівка Козівського району від 5 вересня 1945 року до 7 квітня 1946 року. Папір, автограф, чорнило;

– Декларація від квітня 1922 року про перепис нерухомості від Володимира Іванця на користь сестри Ольги Іванець (Штокалко). Папір, автограф, печатки;

– Контракт купна і продажу (довільний переклад із польської мови) від 5 травня 1933 року. Папір, автограф;

– Постанова окружного суду в Бережанах від 10 травня 1933 року про іпотеку Ольги Штокалко;

– Заповіт Єви Іванець для дочки Ольги (у заміжжі Штокалко) від 10 січня 1914 року. Папір, автограф;

– Зведений оціночний акт на домоволодіння Штокалко Ольги, вул. Тиха, 15а від 28 листопада 1948 року;

– Довідка, видана виконкомом Бережанської міської ради від 18 липня 1946 року Штокалко О.Г., замешканій в Бережанах, вул. Тиха, 15а, в тім, що дім і господарські споруди є дійсно її власністю;

– Книжка № 644/3 медично-профілактичного огляду жінок Штокалко О .Г. 1988 р. н.

– Квитанції про сплату податку від 16 серпня 1947 року, від 4 вересня 1947 року Штокалко О .Г., дорожнього податку від 21 червня 1935 року;

– Аркуш із короткими біографічними записами про о. Павла Штокалка та його дружину Ольгу Штокалко. Автограф, 20,5 x 16,5 см;

– Поштова картка із повідомленням Секретаріату Президії Верховної ради Української РСР про отримання листа від Штокалко О.Г. і надіслання його на розгляд Бережанським райвиконкомом. 19.10.1973 року (вул. Рудницького, 13);

– Поштова картка із повідомленням Секретаріату Президії Верховної ради Української РСР про отримання листа від Штокалко О.Г. і надіслання його на розгляд Бережанським райвиконкомом. 8. 5. 1975 року. (вул. Рудницького, 13).

Цікавими є поштові картки, отримані із різних міст: «Везувій. 20. 08. 1913 р.» , «Помпеї 19/8 913» (адресована О. Штокалко у Сокаль), «Гданськ 4/8 932» (адресована О.Штокалко у Кальне), «Skala – Скала» і «Gruss aus Bad Reichenhall» (адресовані О.Штокалко у Сокаль). Ще дві картки від липня 1917 року адресовані у «Нісмічі п. Угринів коло Сокаля» .

У колекції зберігаються родинні світлини різних періодів.

Іван Штокалко (1909-28 .08. 1926). До Зіновія Штокалка у Бережанській гімназії навчався його старший брат Іван 1909 року народження. Нині відомо два варіанти дати його уродин: у журналі 4-С класу записано, що він народився у Сокалі 3 листопада, а у журналі 6-С класу – 3 жовтня.

У 1920/21 навчальному році у 1-С класі його однокласниками були Володимир Савчак (став відомим художником), Ярослав Старух (український політичний і військовий діяч, публіцист, державний секретар міністерства інформації і пропаганди Українського державного правління, член ОУН і крайовий провідник ОУН Закарпатського краю. Лицар Золотого Хреста Заслуги 1-го кл.), Петро Федорів (український громадський і військовий діяч, референт Служби Безпеки ОУН на Закарпатті).

Ще змалку Іван Штокалко писав вірші, вів своєрідний щоденник. Рукописну збірку у 1920 році назвав «Поезії і Байки. Моя Читанка» . Цікаві примітки на сторінках: «Власноручно»; «Івась Штокалко уч. гім.» ; «Мій татко се написав» , «П.Ш» («ПШ» – батько отець Павло Штокалко).

В іншому зошиті (1925-1926 рр.) є вірші. Ось запис орієнтовно від червня 1926 року (останній запис, правопис збережено):

І шесту класу вже скінчив я
Лишивсь лише мій мемуар
І все що рік сей утвердив нам
У серцю має мій діар...
Писав і я тільки для себе
То ж не були се Книги Веди
Не люблю щоб хтось їх читав
Бо се були вражіння
Мої сонети і маріння
Може яких другий не мав...

Іван Штокалко помер 28. 08. 1926 року, так записано у журналі 7-С класу. Цей запис надовго залишався єдиною зачіпкою для пошуку детальнішої інформації. Усі спроби знайти його могилу у Кальному, де батько на той час був на парафії, чи у Козівці, де похований отець Павло Штокалко, не давали результату. Ретельний перегляд часописів 1926 року допоміг знайти посмертну згадку в газеті «Діло»: «Івась, найдорожчий син о. Павла і Ольги Штокалків із Кального, ученик VII. кл. бережанської гімназії, помер дня 28 серпня ц. р. в Улянові над Сяном у домі вуйка Володимира Іванця, начальника суду. Вічна Йому пам'ять¹⁷. Згодом у рукописних документах Любомира Штокалка я знайшов таку згадку про смерть Івана: «...Іван, учень 6 кл. гімназії на вакаціях в Улянові в вуйка судді Волод. Іванця. Там похований». Нині гмінне місто Улянув (Ulanów) – Ніжанського повіту Підкарпатського воеводства Республіки Польща.

У колекції є три рукописи Івана Штокалка та одна поштова картка.
– Іван Штокалко. Поезії і Байки. Моя Читанка. Рукопис. 16 x 10 см. 38 аркушів, розграфлених у лінійку і зшитих нитками у зошит;
– Зошит із віршами Івана Штокалка. 1925-1926 рр. 20 x 16 см. 34 стор.;
– Зошит із записами «Українські вітчити. Іван Штокалко». 1925-1926 рр. 20,5 x 16 см. 26 стор.;
– Поштова картка, адресована учневі VII класу гімназії Івасеві Штокалкові від дядька Володимира Іванця в село Кальне. 31 липня 1926 року із Гданська. Мова українська, польська. 9 x 14 см.

Любомир-Маркіян Штокалко (16.06.1932-29.03.1998). Наймолодший із трьох синів отця Павла Штокалка Любомир-Маркіян народився 16 червня 1932 року в селі Кальне. Теж навчався у гімназії: у 1943/44 рр. він був учнем 1-Б класу. Закінчив Бережанську середню школу № 1, Львівський політехнічний інститут. Працював у Бережанському технікумі механізації та електрифікації сільського

---

¹⁷ Некролог // *Діло*. 1926. 5 вересня. Ч. 196. С. 4

господарства і на Бережанському склозаводі. Один із перших бережанських радіоаматорів. Помер 29 березня 1998 року. Похований у Бережанах.

Збереглися різні документи, світлини, поштові картки радіообміну:

– Аркуші із записами Любомира Штокалка про Зіновія. Ймовірно, конспект розмови на українському радіо на початку 1990-х років. Папір, кулькова ручка, два аркуші А 4, один А 5. Рукопис;

– Свідощтво про хрещення (Testimonium Baptismi) Любомира Штокалка, народженого 16 червня 1932 року у Кальнім. Папір, автограф, 34 x 21 см. 31 грудня 1939 р.

Любомир Штокалко був активним радіоаматором (позивний – UB5-5452). Збереглося чимало карток радіообміну від радіоаматорів різних країн (Україна, Болгарія, Польща) за 1948-1956 рр.

Усі у родині Штокалків мали свої книгозбірні. Збереглося кілька книг із екслібрисом Любомира Штокалка:

– Орфографічний словник для початкової і середньої школи. Київ: «Радянська школа», 1936;

– Марко Вовчок. Оповідання. Вибір із передмовою В. Радзиковича. Краків-Львів. Українське видавництво. 1943. 204 с. На титульному аркуші – штампель «Бібліотека Любомира Штокалка. Ч. 12». Книга вставлена у палітурку книги В. Плющ і О. Сарнацька. Збірник вправ із синтаксису і пунктуації для неповної середньої та середньої школи. Київ: Радянська школа, 1939.

– Фізика. Підручник для середньої школи. Частина II. Київ: Радянська школа, 1939. 160 с. На авантитулі – напис кульковою ручкою: «Любомир Штокалко VII «б» кл.».

Цікавим є зошит вправ із термінознавства. На титулі напис: «Штокалко Любомир VI клас» (на аркуші карта-схема із позначенням Бережан, Козови, Кального...).

Серед документів – мандати комсомольських конференцій, запрошення-квиток учасника обласного зльоту юних техніків і пам'ятка юного техника Тернопільської області (1949 р.), запрошення на різі заходи, членські посвідчення громадських організацій, науково-технічного товариства, читацькі квитки, грамоти і дипломи.

Серед світлин є декілька з часу навчання в Українській початковій школі у Кальнім. Є світлини, зроблені у Бережанах, у Львові, у Себреніві Сталінградської обл. (1954). Є кілька фотоальбомів Любомира Штокалка за часів навчання у Львівському політехнічному інституті (1950-і роки), періоду викладання у Бережанському технікумі механізації сільського господарства.

Ольга Михайлівна Штокалко (Книш) (24. 05. 1934-12. 04 2016), дружина Любомира Штокалка.

Кілька неідентифікованих світлин, побутових документів і предметів (шкатулка різьблена шестикутна «Zelemianka», гаманець, паспорт на собаку). Вітальні листівки і листи Ользі Михайлівні від Андрія Горняткевича – учня Зіновія Штокалка.

Окрім того, у колекції зібрано групу документів і предметів, які стосуються родини Штокалків. Цікавим є фотоальбом із дерев'яними обкладинками (на першій – вирізьблений птах). Автор і рік світлин невідомі. Серед предметів: дорожня сумочка, плетена зі соломи; дорожня праска; кіноплівка 8 мм. у касетах «Екран» (2 шт.).

Група вітальних карток із Різдом і Новим роком від Івана Штокалка та Андрія Горняткевича, родини, невідомих осіб.

Кожен документ і предмет, пов'язаний із родиною Штокалків – це джерельна база для вивчення, уточнення моментів життя і творчості членів патріотичної і мистецької родини. Деталь має значення!

ВИСНОВКИ

Отже, матеріали життєпису Зіновія Штокалка та його родини ретельно зібрано, опрацьовано і каталогізовано. Фонди Бережанського краєзнавчого музею нараховують понад тридцять предметів і документів про З. Штокалка. В експозиції зали «Бережанська гімназія» є стенд, присвячений бандуристові. Серед експонатів – світлини, листи, картини, книги з екслібрисами із родинної бібліотеки, нотні рукописи, наукова література, рідкісні аудіозаписи, документи, предмети із приватних колекцій. Світлини ідентифіковані та упорядковані за трьома розділами: Бережанська гімназія, Львів, США. Каталогізація речових джерел дозволила увести їх до наукового обігу шляхом видання каталогу.

Каталог структуровано і згруповано. У ньому зібрані артефакти не тільки про науково-творчу діяльність З. Штокалка, але і ті, що відображають родинні стосунки, зокрема, батька Павла, матері Ольги, братів Івана, Любомира-Маркіяна. Зокрема, зібрання О. Дідуха містять рукописні збірки релігійної поезії батька Зіновія. Окремі книги зі штемпелем на титульному аркуші «ПШ» (Павло Штокалко) і музичну літературу зі штемпелем «Бібліотека Зіновія Штокалка» зберігає колекціонер М. Пересада. Із колекції М. Проціва (автора цієї статті) слід виділити документи, що стосуються навчання З. Штокалка у Бережанській гімназії, на медичному факультеті Львівського і Мюнхенського університетів. Деякі документи пов'язані із концертною діяльністю Зіновія як соліста-бандуриста та ансамбліста. Цікавий матеріал становлять магнітофонні записи радіопередач і репертуару З. Штокалка. Колекцію доповнюють також картини, написані Зіновієм у ранньому віці.

Каталог за назвою «Зіновій Штокалко (Бережан) і його родина у Бережанському краєзнавчому музеї і приватних колекціях» стане

цікавим джерелом для поглибленого вивчення життєтворчості З. Штокалка – Почесного громадянина м. Бережани.

Частина зібраних матеріалів, особливо світлин і картин різного періоду, ще не ідентифіковані. Їхнє дослідження триває. Деякі матеріали на час видання каталогу були недоступні, зокрема, ті, що стосуються підготовки до друку поезій Зіновія Штокалка у книзі «Координати. Антологія сучасної української поезії на заході. Т. II»¹⁸.

Презентація каталогу відбулася 25 травня 2020 р. у Бережанському краєзнавчому музеї. Каталог розісланий у бібліотеки і наукові установи Бережан, Тернополя, Львова, Києва та інших.

Дослідження творчої постаті З. Штокалка, збір артефактів про самого бандуриста і його родину активізувалися науковцями в ювілейній 2020 рік, Рік бандури у Тернопільській області на вшанування 100-річчя від дня народження Зіновія Штокалка (Бережана). Я неодноразово використовував вищезазначені зібрані матеріали, коли доповідав на різних наукових конференціях¹⁹. Розлога стаття про З. Штокалка була опублікована у тернопільській газеті «Номер один»²⁰, а газета «Береж інфо»²¹ публікацією у січні 2020 року розпочала популяризацію Року бандури і творчості Зіновія Штокалка у засобах масової інформації.

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячено вивченню матеріалів життєпису Зіновія Штокалка та його родини, які зберігаються у фондах Бережанського краєзнавчого музею. Артефакти про життя і творчість З. Штокалка ідентифіковано та упорядковано за трьома розділами: Бережанська гімназія, Львів, США. Структуровано і згруповано зібрання колекціонерів О. Дідуха, М. Пересада, М. Проціва. Здійснено каталогізацію речових джерел, що дозволило ввести їх до наукового обігу. Видано каталог за назвою «Зіновій Штокалко (Бережан) і його родина у Бережанському краєзнавчому музеї і приватних колекціях».

---

¹⁸ Координати. *Антологія сучасної української поезії на заході*. Т. II / упор. Богдан Бойчук, Богдан Рубчак. Мюнхен: Видавництво Сучасність, 1969. 490 с.

¹⁹ Зіновій Штокалко (Бережан) – Лікар. Бандурист! Письменник... Художник?.. / Доповідь на VII краєзнавчій конференції «Історичні пам'ятки Галичини. Львів. 13 березня 1920. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/prohrama-vii-kraeznavchoyi-konferentsiyi-istorychni-pamyatky-halychynu..pdf>

²⁰ Зіновій Штокалко (Бережан) – Лікар. Бандурист! Письменник... Художник?.. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.gazeta1.com/statti/pro-zinoviya-shtokalka-iz-berezhanshhyunu-i-pro-jogo-naukovu-pratsyu-v-dilyantsi-biohimiyi-pysala-sama-nyu-jork-tajms/>

²¹ Проців М.П. Вшануймо Зіновія Штокалка і бандуру! // *Береж інфо*. 2020. 16 січня. № 01(418). С.1

SUMMARY

Zinovi Shtokalko (pseudonym – Zinovi Berezhan) – Ukrainian poet-modernist, student and internist, oncologist and dermatologist, bandura player. Doctor of Medicine (1951). He was born on May 25, 1920 in the village of Kalne (now Kozova district in Ternopil region) in the family of the priest Pavel Shtokalko.

He graduated from Berezhany Gymnasium in 1938. In his free time, the young man collected the musical folklore of Western Ukraine (as evidenced by a preserved notebook with recordings of folk songs for 1936), engaged in photography, radio engineering, sports.

He studied at the Lviv Medical Institute (1939-1941). From 1944 he was in a camp for displaced persons in Germany. He graduated from medical school in Munich (1951). He emigrated to the United States (1952). He worked at the Metropolitan Hospital; later at the Brooklyn precinct. Author of scientific articles on the etiology of tumory and treatment of malignant tumors.

Shtokalko is also known as a prominent performer of dumas on the bandura, soloist and board member of the Bandura Band named by Shevchenko in America. He studied bandura with Yukhym Klevchutsky in Berezhany and Yuri Singalevych in Lviv.

He collected and processed more than 300 thoughts and ballads, Cossack, rifle, insurgent and other songs. Author of the «Kobzar Textbook» , a collection of plays for the bandura «Kobza» , many songs and thoughts, historical and theoretical work on the bandura. He left sound recordings of Cossack and other dumas accompanied by a bandura.

Zinovi Shtokalko is known as the author of poems and short stories. In 1969 a collection of modern Ukrainian poetry «Coordinates» was published. It includes six poems by Zinovi Shtokalko (Berezhan). Author of the book «On the outskirts of the night» (1977).

He also proved to be a graphic artist. There are several paintings of student years, in particular, a surreal self-portrait in pencil, painted in Ukraine. He illustrated himself the collection «On the outskirts of the night.»

He died on June 28, 1968 in New York (USA).

To celebrate the 100th anniversary of the birth of the outstanding bandura player, music theorist and restorer of the kobza epic Zinovi Shtokalko and to promote the performing arts of bandura playing in the Ternopil region, 2020 was declared the Year of the Bandura.

The life and work of Zinovi Shtokalko are insufficiently researched. One of the reasons is that the artist's private archive is scattered at many addresses, both museums and private. Only in Berezhany there are documents, photos and things in two museums and at least six private collections. The idea to catalog the materials stored in Berezhany arose last year during the reflection on the plan to honor Zinovi Shtokalko on the occasion of the 100th anniversary of his birth. Berezhany Regional Lore Museum has published a

catalog «Zinoviiv Shtokalko (Berezhany) and his family in the Berezhany Regional Lore Museum and private collections», which includes 358 original photographs, letters, books, documents, objects stored in the Berezhany Regional Lore Museum and private collections of Mykola Peresada, Oleg Didukh and Mykola Protsiv. They cover a fairly wide time range (1891-2020). Their «geography» is Berezhany, Brody, Kalne, Lviv, Sokal, Canada, Germany, USA... Materials related to studies at Berezhany Gymnasium, Lviv University, creative activities in Lviv, studies and student activities in Germany, medical practice and occupation bandura in the USA.

The catalog will become a reference point in the study of life and work and popularization of the name of Zinoviiv Shtokalko (Berezhany).

The article deals with the materials included in the catalog.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережан З. На окраїнах ночі. Вибрані тексти / упор. І. Костецький, Б. Бойчук; вступ. ст. І. Костецького. Мюнхен; Штутгарт; Нью-Йорк : На горі, 1977. 237 с.

2. Бережанська гімназія. Сторінки історії. Ювілейна книга : зб. мат. / Підбір, упор. та ред. Н. Волинець. Бережани; Тернопіль: Джура, 2007. 1028 с.

3. Бережанський краєзнавчий музей. Допоміжний фонд № 691.

4. Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 6708 / Група Письмові документи. Інв. № 2635.

5. Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 6888 / Група Письмові документи. Інв. № 2740.

6. Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 9325 / Група Фото. Інв. № 873.

7. Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 10063 / Група Фото. Інв. № 1143.

8. Бережанський краєзнавчий музей. Книга надходжень № 11077 / Група Фото. Інв. № 803.

9. Бережанські гімназисти. Медики і природодослідники. Історико-краєзнавчі нариси. Автор проєкту Ярослав Проців, керівник проєкту Галина Проців, упорядник Микола Проців. Тернопіль. Джура, 2006. 180 с.

10. Бережанщина літературна: Біографічний довідник. Бережани-Тернопіль: Вектор, 2014. 278 с.

11. Зіновій Штокалко (Бережан) – Лікар. Бандурист! Письменник... Художник?.. / Доповідь на VII краєзнавчий конференції «Історичні пам'ятки Галичини. Львів. 13 березня 1920. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/prohrama-vii-kraeyznachoyi-konferentsiyi-istorychni-pamyatky-halychynu..pdf>

12. Зіновій Штокалко (Бережан) – Лікар. Бандурист! Письменник... Художник?.. URL: <https://www.gazeta1.com/statti/pro-zinoviya-shtokalka->

iz-berezhanshhyny-i-pro-jogo-naukovu-pratsyu-v-dilyantsi-biohimiyi-pysala-sama-nyu-jork-tajms/

13. Зіновій Штокалко – учень Бережанської гімназії (за матеріалами Державного архіву Тернопільської області та приватного зібрання). Матеріали VIII-ї наукової конференції з міжнародною участю «Бережанська гімназія: сторінки історії». Бережани. 2020. С. 24–32.

14. Координати. Антологія сучасної української поезії на заході. Т. II. Упор. Богдан Бойчук, Богдан Рубчак. Мюнхен: Видавництво Сучасність, 1969. 490 с.

15. Лист Зіновія Штокалка до матері від 18 січня 1947 р. Приватний архів Миколи Проціва.

16. Некролог. *Діло*. Ч. 196. 5 вересня 1926. С. 4.

17. Проців М. Зіновій Штокалко (Бережан). Невідомий... Незнаний... Незвіданий... *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Історичні науки». 2020. Вип. 31. С. 240–245. URL: https://idud.oa.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/nz_vyp_31_240.pdf

18. Проців М.П. Вшануймо Зіновія Штокалка і бандуру! Береж. інфо. 2020. 16 січня. № 01(418). С.1.

19. Проців М.П. Особові фонди Бережанського краєзнавчого музею та приватні колекції як джерела біографічних досліджень: Зіновій Штокалко / Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації : матеріали Міжнар. наук. конф. (6–8 жовт. 2020 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2020. с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32642/1/Stambol_NBUV_conference_IJ_KUBG.pdf

20. Штокалко З. Кобза. Збірка п'єс для бандури. Заг. ред. А. Горняткевича. Київ; Торонто; Едмонтон : Таксон, 1997. 359 с.

21. Штокалко З. Кобзарський підручник. Заг. ред. А. Горняткевича. Едмонтон; Київ : Вид-во Канадського інституту укр. студій, 1992. 347 с.

Information about author:

Protsiv M. P.,

Deputy Director for Research
Berezhany Museum of Local Lore
1, Rynok Sq., Berezhany, Ternopil region, Ukraine